

POLSKA AKADEMIA NAUK
INSTYTUT ZOOLOGII

1975

2

Sędzimir Maciej Klimaszewski

PSYLLODEA

koliszki

(Insecta: Homoptera)

PAŃSTWOWE WYDAWNICTWO NAUKOWE

jedynie lokalnie. Najbliżej naszych granic *C. breviantennata* znana jest z Czech; występowanie tego gatunku w Polsce nie jest wykluczone.

C. breviantennata odbiega wieloma cechami od innych gatunków grupy „*pyrisuga*”. Prawdopodobnie przy uwzględnieniu wszystkich palearktycznych gatunków z rodzaju *Cacopsylla* przy tworzeniu grup, gatunek ten należałby do odrębnej grupy gatunków blisko spokrewnionej z grupą „*pyrisuga*”. Obejmowałyby ona niektóre południowe i południowo-wschodnie gatunki.

Cacopsylla pruni (SCOPOLI, 1763)

Chermes pruni SCOPOLI, 1763: 140.

Terra typica: Jugosławia (Słowenia).

Barwa podstawowa od zielonożółtej do żółtobrazowej, z ciemnobrazowym lub brązowym, rozlanym rysunkiem, niekiedy wypierającym zupełnie barwę podstawową. Brzuszna strona tułowia czerwobrazowa. Błona skrzydeł przednich rzadko bezbarwna, zwykle żółtawa lub żółtobrazowa (rys. 297); żyłki na skrzydłach czerwobrazowej lub brązowej barwy. Odwłok czarny, tylne krawędzie tergitów czerwone.

Głowa o szerokości 0,70 mm, ciemiej ma szerokość 0,40 mm i długość 0,20 mm. Wyrostki twarzowe szerokie u podstawy, równomiernie zwężające się ku końcowi, krótsze od ciemienia, o długości 0,15 mm. Czulkі o długości 0,90–1,00 mm, z 3. członem 1,50–1,55 razy dłuższym od następnego. Skrzydła przednie o długości 2,10–2,20 mm i szerokości 0,95 mm u ♂♂ oraz odpowiednio 2,20–2,30 mm i 1,00 mm u ♀♀. Kolce górne gęste, we wszystkich komórkach dochodzą aż do żyłek. Współczynnik komórki Cu_1 wynosi 1,8–2,0.

Aparat kopulacyjny ♂. Hypandrium pokryte rzadką mikrorzeźbą w postaci drobnych kolezastych wyrostków, ułożonych w krótkie rzędy, z górną krawędzią wklęsłą. Paramery o wysokości 0,18 mm, zwężające się ku górze, zakończone kolezastym wyrostkiem. Zakończenie penisa łyżkowatego kształtu (rys. 299).

Aparat kopulacyjny ♀. Grzbietowa pokrywa pokładelka z góry klinowata, o długości 0,60 mm. Otwór analny owalny, o długości 3,70 razy mniejszej od długości grzbietowej pokrywy pokładelka. Brzuszna pokrywa pokładelka z boku prawie trójkątna, z wygiętym ku górze wierzchołkiem, o długości 0,40 mm. Brzuszne płaty pokładelka bez wyrostków w wierzchołkowej części; płaty środkowe trójkątne, nieco tylko ponad 2 razy dłuższe od swej wysokości.

Rośliny żywicielskie. Żyje na śliwie — *Prunus domestica* i tarninie — *P. spinosa*.

Bionomia. Zimują owady dorosłe, kopulujące wczesną wiosną po powrocie z miejsc zimowania na rośliny żywicielskie. Larwy żerują na młodych gałązkach, nie powodując ich widocznego uszkodzenia. Dorosłe owady pojawiają się w końcu czerwca i już w lipcu opuszczają rośliny żywicielskie, przelatując najczęściej na drzewa iglaste.

Rozprzes.
z Kaukazu i ś.
zwłaszcza w I.
(SMRECZYŃSKI,
Budowę aj
tunków z grup
budowę skrzy
rodziny).

Chermes pyri L.
Terra typ

Pokolenie
ubarwieniem i
gatunki. Poko
żółta, czasem z
lub czerwob.
szych nasada
brązowe z tyln
dło przednie z
jesienne (f. *pyr*
brązowej do h
i innego kształ

Głowa o sz
0,20 mm. Czulk
od 4. członu. S
u ♂♂ oraz odp
sza od $m + cr$
u f. *pyrarboris*
zalnym.

Aparat kop
krawędzi wypu
z górną częścią
od wewnętrzne
części (rys. 302

Aparat kop
0,8 mm i jest
Grzbietowa p
zwężona. Otw
długości grzbie
szeroko, na ko
wyrostkiem. B
wierzchołku. P

→ Pokolenie letnie (f. pyrarboris)
autonne → Pokolenie jesienne (f. pyri s. str.)

jest z Czech;

inków grupy
earktycznych
en należałby
isuga". Obej-
unki.

Rozprzestrzenienie. Gatunek znany z całej Europy, podawany ponadto z Kaukazu i środkowej Azji. W Polsce *C. pruni* występuje częściej na południu, zwłaszcza w Karpatach; w pasie nizin gatunek ten występuje jedynie lokalnie (SMRECZYŃSKI 1954; KLIMASZEWSKI 1967a, 1971).

Budowę aparatu kopulacyjnego samców *C. pruni* zbliża się do innych gatunków z grupy „*pyrisuga*”; różni się od nich jednak stosunkowo dość znacznie budową skrzydeł oraz rośliną żywicielską (należącą do innej, choć pokrewnej rodziny).

Cacopsylla pyri (LINNAEUS, 1758)

Chermes pyri LINNAEUS, 1758: 454.

Terra typica: Szwecja.

Pokolenie letnie i jesienne tego gatunku różnią się między sobą znacznie ubarwieniem i budową skrzydeł; z tego też powodu były opisane jako odrębne gatunki. Pokolenie letnie (f. *pyrarboris* ŠULC) ma barwę podstawową białą-żółtą, czasem z zielonkawym nalotem. Rysunek na głowie i tułowi żółtobrazowy lub czerwobrazowy. Wyrostki twarzowe u młodych okazów białżółte, u starszych nasada wyrostków twarzowych zbrązowiała. Tergity odwłoka ciemnobrazowe z tylną krawędzią żółtą, sternity żółte z zielonkawym nalotem. Skrzydło przednie z brązowymi plamami wewnątrz komórek (rys. 303). Pokolenie jesienne (f. *pyri* s. str.) ma znacznie ciemniejszą barwę podstawową, od żółtobrazowej do brązowej a skrzydła przednie z plamami, jednak jaśniejszymi i innego kształtu (rys. 300) niż u f. *pyrarboris*.

Głowa o szerokości 0,80 mm, ciemię ma szerokość 0,45–0,50 mm i długość 0,20 mm. Czułki o długości 1,15–1,25 mm, z 3. członem 1,66 razy dłuższym od 4. członu. Skrzydła przednie o długości 2,40–2,60 mm i szerokości 1,00 mm u ♂♂ oraz odpowiednio 2,50–2,80 mm i 1,10 mm u ♀♀. Żyłka r 1,5 razy dłuższa od $m + cu_1$. Komórka Cu_1 o współczynniku 1,40–1,50 mm. Kolce górne u f. *pyrarboris* we wszystkich komórkach, u f. *pyri* s. str. tylko w polu bazalnym.

Aparat kopulacyjny ♂. Hypandrium dłuższe od swej wysokości, o górnej krawędzi wypukłej. Paramery o wysokości 0,18 mm, u podstawy kwadratowe, z górną częścią sierpowatego kształtu (rys. 301) i wierzchołkami z wyrostkiem od wewnętrznej strony. Zakończenie penisa wygięte, najszersze w dystalnej części (rys. 302), na końcu ścięte.

Aparat kopulacyjny ♀. Wspólna szerokość obu pokryw u podstawy wynosi 0,8 mm i jest mniej więcej równa długości grzbietowej pokrywy pokładelka. Grzbietowa pokrywa pokładelka u nasady szeroka, w połowie gwałtownie zwężona. Otwór analny gruszkowatego kształtu, o długości równej prawie $\frac{1}{2}$ długości grzbietowej pokrywy pokładelka. Brzusznna pokrywa pokładelka z boku szeroko, na końcu prawie prostopadle ścięta i zakończona małym, hakowatym wyrostkiem. Brzuszne płaty pokładelka prawie proste, z wyraźnym zębem przy wierzchołku. Płaty środkowe pokładelka trójkątne.